

Петро Матлах
студент групи ФКСм-11
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник:
Роман Гах
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту
Західноукраїнського національного університету

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ОБОРОННИХ СТРАТЕГІЙ У ФУТБОЛІ

Сучасний футбол переживає черговий динамічний розвиток, який викликаний, головним чином, перманентною інтенсифікацією і циклічністю гри та глобальною комерціалізацією. Філософія, концепція і стиль гри багатьох команд високої кваліфікації постійно вдосконалюються та істотно видозмінюються в напрямку універсальної гармонізації гри. При цьому спостерігається чітка тенденція: вдосконалення наступальних векторів організації та ведення ігрових дій надає поштовх розвитку різноманітних варіантів захисного футболу, а відтак і створення та модернізації збалансованого й гармонійного футбольного продукту (видовища) [1, 4].

В сучасному футболі ці два процеси відбуваються одночасно. Важлива роль у згаданих процесах належить гравцям, які контролюють ігровий простір перед своїми воротами, а саме – центральним захисникам [3].

В практиці сучасного футболу існує три основні оборонні стратегії: *зональний захист* – при якому кожен із гравців захисту «відповідає» за певну ігрову зону футбольного поля; *персональний захист* – де кожен захисник стежить за нападником, атакувальним півзахисником чи іншим гравцем команди суперника, якого йому визначив тренерський штаб згідно розробленого тактико-стратегічного плану; *комбінований захист* – продумане поєднання перших двох оборонних стратегій. За допомогою збалансованої та всесторонньо продуманої оборонної стратегії футбольна команда намагається надати своїм ігровим перевагам більшу тактико-

стратегічну цілісність. Необхідно також додати, що найуспішніші та конкурентоспроможні стратегії, як правило, містять елементи як оборонної, так і наступальної стратегій [5].

З метою ефективної організації захисних дій команда повинна протягом гри демонструвати максимальну компактність в оборонних тактико-стратегічних побудовах. Це означає, що при атаці команди суперника гравці повинні стежити за розвитком ігрових ситуацій і подій на футбольному полі та не залишати занадто великий простір між собою і партнерами в горизонтальній та вертикальній просторових площинах. Якщо ігрові простори між футболістами однієї команди залишаються компактними, тоді супротивник не має можливості небезпечно контратакувати, заволодівши м'ячем. Для реалізації цього тактико-стратегічного завдання команда концентрує свої ігрові сили на невеликій ділянці футбольного поля, що полегшує володіння м'ячем. Такий підхід допомагає відібрати м'яч, а у випадку його втрати вчасно повернутися в оборону на завчасу визначені тренерським штабом ігрові позиції. Важливу роль у цьому тактико-стратегічному процесі організації командних дій в обороні відіграє саме центральний захисник [1, 4].

У сучасному футболі команди в ігрових тактико-стратегічних схемах (1+4+3+3; 1+4+4+2; 1+4+5+1; 1+4+1+4+1) використовують два, рідше три (1+3+4+3; 1+3+5+2; 1+5+4+1) центральних захисника, амплуа якого передбачає виконання змагальних командних завдань на ключовій позиції в захисті воріт своєї команди [2]. Для ефективної змагальної діяльності центрального захисника важлива максимальна чіткість і синхронність виконання тактико-стратегічних дій, доведених до абсолютного автоматизму. Важливим аспектом є також ігрове взаєморозуміння як між гравцями захисної ланки (воротар, флангові захисники, «латералі», центральні (опорні) півзахисники), так і з гравцями лінії нападу (нападники, флангові півзахисники, центральні атакуючі півзахисники, «вінгери»). Центральний захисник в сучасному футболі повинен бути не тільки лідером у змагальній діяльності й навчально-тренувальному процесі, на футбольному полі та в роздягальні, а і провідником прогресивних командних ідей тренерського штабу. Його позиційно-стратегічний

стандарт – гра в центрі задньої лінії захисту перед своїми воротами. До того ж, це повинен бути гравець, який, окрім найвищої фізичної, психофізіологічної та функціональної готовності, демонструє колосальний спокій і впевненість навіть у надскладних ігрових моментах та ситуаціях. Раніше, в часи «футболу дуелей» при виборі центрального захисника оцінювались виключно його фізичні можливості, головним були вміння вести боротьбу чи верхові єдиноборства та антропометричні дані. В реаліях сучасного футболу цих навичок для центральних захисників вже недостатньо. Нині центральний захисник змушений не тільки добре вести швидкісно-силову боротьбу за м'яч, за кращу ігрову позицію, але й вміти розпочинати атаку команди, а за необхідності повинен вміти проходити з м'ячем вперед, виходячи на позицію центрального півзахисника чи навіть центрального нападника з метою створення передумов для ефективної атаки воріт команди суперника. Колективний характер футболу вимагає максимального напруження зусиль всієї команди. В інтересах загальної мети команда грає за визначеним завчасу планом, за концепцією, яка була розроблена перед конкретною грою. Проте загальна мета не може бути досягнута без спільних дій і зусиль всіх гравців команди. В інтересах досягнення поставленої мети команда вступає в боротьбу за загальним планом, який координує дії кожного гравця команди, в тому числі це стосується і центрального захисника. Загальна тактика, як і загальна стратегія, не вирішують всі глобальні чи часткові питання. В команді є зв'язки та ланки, тактичні завдання яких хоч і сприяють досягненню загальної мети, але в інтересах виконання проміжних завдань в певні моменти гри тимчасово є не такими, як тактика всієї команди. Йдеться про тактику зміни місць нападниками чи про зброю захисту – тактику створення положення поза грою, де важливу роль відіграє центральний захисник [2, 6].

Команди, які практикують гру від оборони, змушені постійно шукати нові рішення проти наступальних потуг суперника, і навпаки – команди, в основу тактико-стратегічної концепції яких покладено наступальна складова – шукають протидію організованим оборонним стратегіям, про що свідчать показники змагальної діяльності

центральных захисників. Сутність оборонної стратегії в сучасному футболі, як елементу тактикостратегічної концепції, полягає у тому, щоб змусити суперника дійти до висновку про неможливість, небажаність, а тому і неспроможність атаки на захисні позиції команди супротивника. Чітка оборонна стратегія позбавляє суперника стимулів для ведення наступальних дій та зміцнює захисні тактико-стратегічні основи своєї команди. Ефективна оборонна стратегія в сучасному футболі відіграє важливу роль, навіть, за наявності рішучої наступальної чи контр-наступальної стратегії [3].

Ідеальною оборонною стратегією є, на думку багатьох вітчизняних і зарубіжних фахівців футболу, атака воріт суперника. Ефективні та вчасні дії у відповідь на атаку суперника – важлива складова оборонної стратегії. Дії у відповідь необхідно застосовувати якомога раніше [4, 5].

Сьогодні в сучасному футболі зростає усвідомлення того, що в динамічному та мінливому футбольному середовищі команди повинні використовувати гнучкі динамічні тактико-стратегічні концепції. Підставою для цього є інноваційне стратегічне мислення, яке може бути передумовою інноваційного розвитку сучасного футболу, в тому числі українського професійного та дитячо-юнацького футболу. Аналіз наукової літератури дозволяє припустити, що найефективнішими засобами підвищення техніко-тактичної підготовленості центральных захисників у змагальному періоді можуть бути навчально-тренувальні моделі впливів, при здійсненні яких враховуються особливості змагальної діяльності.

Перелік використаних джерел

1. Альфавіцький І. Характеристика фізичної підготовленості кваліфікованих футболістів у підготовчому періоді підготовки. *День студентської науки : зб. матеріалів щоріч. студент. наук. конф.* Львів, 2017. С.65-67.
2. Завійський Т. Характеристика змагальної діяльності центрального (опорного) півзахисника в сучасних системах гри у футбол. *День студентської науки : зб. матеріалів щоріч. студент. наук. конф.* Львів, 2017. С. 83-85.
3. Кульчицький І. Індивідуальні показники техніко-тактичної підготовленості гравців лінії захисту на чемпіонаті Європи 2012 року.

- Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. Л., 2015. Вип. 19. Т. 1. С. 122 - 126.*
4. Матяш В. В. Технічна підготовка футболістів на етапі попередньої базової підготовки : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. Дніпропетровськ, 2013. 20 с.
  5. Ніколаєнко В. В. Система багаторічної підготовки футболістів до досягнення вищої спортивної майстерності : автореф. дис. ... д-ра. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. Київ, 2015. 38 с.
  6. Сіренко П. О. Інноваційні технології в фізичній підготовці кваліфікованих футболістів : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. Львів, 2015. 20 с.

Назарій Скороход, Іван Черкас

студенти групи ФКСм-11

Західноукраїнський національний університет

Науковий керівник:

Наталія Безпалова

к.б.н., доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту

Західноукраїнського національного університету

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО СПОРТИВНУ АНТРОПОЛОГІЮ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОНОМНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Розріст фізичної довершеності особистості хвилювала кращих представників людства. Видатні гуманісти епохи Відродження, французькі просвітителі XVIII століття, теперішні вчені намагаються вирішити проблему створення такого суспільства, яке могло б дати людям можливість поєднати в собі міцність тіла і душі, розум генія і силу атлета. Організм людини завжди був пристосований до виконання різнобічної м'язової діяльності. Протягом багатьох століть змінювалися соціально-економічні умови життя, а фізична активність людини, потреба в русі не тільки збереглися, але й стали первинною потребою, джерелом життя. Рух – найважливіший природно-біологічний стимулятор росту, розвитку, підтримки та вдосконалення фізіологічних функцій, а також формування всього організму. В представлених даних літератури про вплив фізичних навантажень на